

Василь ЛАГОЦЬКИЙ

*аспірант кафедри давньої історії України та архівознавства
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6477-1064>

e-mail: vasyllahotskyi@yahoo.com

**[Рец.]: ВАСИЛІАНСЬКІ ІСТОРИКО-МУЗИЧНІ СТУДІЇ
[на кн.]: Ясіновський Юрій. Церковний спів Галичини
Австрійської доби у критиці, персоналіях і нотних
джерелах. Варшава: Вид-во «Василіада», 2020. 404 с.
(Серія «Василіанські історичні дослідження»; т. V)**

Духовність – важлива основа культури народу, елемент суспільної свідомості, ознака його відірності чужинецькій денационалізації. Вона містить не лише естетичну, а й морально-виховну і патріотичну складові. Вказані сентенції ще раз підтверджує історико-археографічна студія досвідченого львівського культуролога Юрія Ясіновського (Інститут церковної музики Українського Католицького Університету), яка вийшла в серії «Василіанські історичні дослідження». Видавничу серію патрує Провінція чину Святого Василя Великого у Польщі та спеціальна редакційна рада у складі професора Ігоря Галагиди, Мирослава Чеха, отця Ігоря Герасима, отця-доктора Богдана П'єтнотка.

Нова міждисциплінарна праця присвячена особливостям церковного співу на західноукраїнських землях у добу Австро-Угорщини і почасти міжвоєнної Польщі, які вдалося виокремити крізь призму аналізу тогочасної публіцистики, науково-критичних статей, нотних джерел і життєписів галицьких дяків, дяко-вчителів, церковних співців і регентів.

Книга добре структурована й має фахову мову викладу. У вступі «Від редакції» українською, польською і англійською мовами зауважено, що означена проблема досліджена за матеріалами опублікованих та неопублікованих документів василіанських монастирів Греко-Католицької Церкви у Бучачі, Крехові, Добромилі і Кристинополі, Дяківських товариств, що видавали часописи і посібники для навчання церковного співу. «Передне слово» актуалізувало маловивчені аспекти проблеми, розкрило дослідницьку «кухню» науковця, його працю в архівах та бібліотеках василіанських монастирів в Україні та Польщі, фондах Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника НАН України, приватних колекціях.

Перший розділ праці Ю. Ясіновського містить наукові, публіцистичні й мемуарні публікації кінця XVIII – першої половини XX ст., присвячені церковному співу й дяківській справі на західноукраїнських землях у дорадянський час. Зокрема, інформаційною насиченістю відзначаються тексти Кліма Вахнянина, Йосифа

Левицького, Михайла Вербицького, Івана Лаврівського, Антонія Добрянського, Артемія Цегельського, Порфирія Бажанського, Івана Гарматія, Віктора Матюка та деяких анонімних авторів, значна їхня частина опублікована в галицьких часописах «Зоря Галицька», «Дяківський Глас», «Батьківщина», «Учитель», «Слово», «Діло», «Селянин», «Прапор», «Посланник», «Католицький Вхід», «Музичний Вістник», «Нива», «Український Голос», «Наш Прапор» та ін.

У другому розділі особливо ретельно подано нотну колекцію монастиря отців Василян у Варшаві: Ірмологіони XVII–XX ст., написані або видані у василянських обителях Львова, Почаєва, Кристинополя; рукописи колядок, щедрівок і духовних пісень авторства Миколи Леонтовича, Михайла Бортнянського, Бориса Кудрика, Миколи Лисенка, Станіслава Людкевича, Мирона Федоріва; рукописи і друки Служб Божих авторства Михайла Гайворонського, Михайла Вербицького, Олекси Кошиця, Станіслава Людкевича, Ярослава Ярославенка; рукописи й друки Похоронних Служб, різної церковної музики Дмитра Бортнянського, Михайла Вербицького, Бориса Кудрика та ін. Ю. Ясіновський фахово упорядковав й описав видання Інституту народної творчості (автори – Артем Ведель, Микола Лисенко, Кирило Стеценко, Олександр Кошиць, Дмитро Бортнянський, Борис Кудрик та ін.), що діяв у Львові 1941–1944 рр. за активної участі Станіслава Людкевича. Зазначено, що у вказаній бібліотеці збереглося чимало російських видань XIX – початку XX ст., які потрапили туди в період перебування Варшави у складі Російської імперії. Зокрема, друківані твори Дмитра Бортнянського і Миколи Глінки. У книзі подано також рукописи та друки маловідомих релігійних пісень польською, чеською і німецькою мовами, світську та наукову літературу, яку зібрано в бібліотеці монастиря отців Василян у Варшаві.

У третьому розділі праці історики, краєзнавці, музикознавці радо запізнають біографії галицьких дяків, дяко-учнів, церковних співців і регентів. Серед них насамперед відзначимо життєписи Порфирія Бажанського (1836, с. Белелуя – 1920, Львів), Василя Барнича (1855, с. Чертіж – 1938, Коломия), Пантелеймона Борковського (1824, с. Катине – 1911, Живець), Михайла Борси (1908, с. Товстенке – 1988, Жовква), Модеста Левицького (1873, Скала – 1927, Чернівці), Петра Любівича (1826, Старий Збараж – 1869, Гримайлів), Ігнатія Полотнюка (1856, Кристинопіль – 1903, Станиславів), Матвія Рудковського (1819, Тернопіль – 1868, Львів), Михайла Соболевського (1886, с. Костарівці – 1969, Львів), Григорія Шашкевича (1809, с. Сусолівка – 1888, Перемишль).

Важливо, що наприкінці у додатках книги подано бібліографію, список використаної періодики, іменний і географічний покажчики. Текстову частину видання вдало доповнюють документальні світлини пресових кореспонденцій, рукописи нот, оркестрів Добромильського, Крехівського і Бучацького монастирів чину Святого Василя Великого.

Насамкінець зауважимо, що небажаним є вживання назви Українська Греко-Католицька Церква до доби XIX – першої половини XX ст.; на той час вона називалася Греко-Католицька Церква.

Як бачимо, рецензована книга стане в нагоді не лише музикознавцям та історикам культури, а й тим, хто досліджує суспільно-політичні процеси на українських землях у дорадянський період, реконструює культурну складову державно-соборного процесу в Україні новітньої доби.